

**แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**

The Ways to develop of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC),
Secondary of Educational Service Area Office Region 21

วรรณภา ธรรมจันทร์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมิน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร และครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เขต 21 จำนวน 230 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .36 – .89 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ศึกษาจากการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน ได้แก่ ดร.ประยูร ยวนยี่ นางสาวลักษณาศิริ คำภูแก้ว นายสุริยา มะโยธี ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความจำเป็น (PNI Modified) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การดำเนินงานการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ พบว่ามีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ทั้ง 3 ด้าน
2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการนิเทศ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การนิเทศภายใน, การเรียนรู้ทางวิชาชีพ

* ศึกษาสาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า มีระดับความต้องการและสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า แนวทางการพัฒนาการนิเทศโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การดำเนินงานการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับระดับมากที่สุด

ABSTRACT

The purposes of research were first, study of the constituents and indicators of the ways to develop of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC), Secondary of Educational Service Area Office Region 21. The propriety of constituent has been assessed by the savants with their questionnaire's assessments. Second, the sampling of overall are consisted of the directors, the technical teachers and the chief of 8 sections at the School Supervision Secondary of Educational Service Area Office Region 21 are 230 people that obtain from Stratified Random Sampling by questionnaires with 5 degree of scale. The questionnaires of the actual and desirability of the ways to develop of the School Supervision Secondary of Educational Service Area Office Region 21 by the Professional Learning Community (PLC). The discrimination index was from .37 – .89 and the confidence was 0.87 The researcher has been used percentage mean and standard deviation for statistics of this research for the actual and desirability of the ways to develop of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC), Secondary of Educational Service Area Office Region 21. Third, to study of the Ways to develop of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC), Secondary of Educational Service Area Office Region 21. The best practice of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC), Secondary of Educational Service Area Office Region 21. to study of the ways to develop of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC). The best Practice of 3 schools with 3 persons was Dr.Prayoon Yuanyee, Mr.Suriya MayoThee and Mis.Luksanasiri Kamphookeaw. The propriety and the possibility of constituents have been assessed by the 5 savants with their questionnaire's assessments. The instrumentation of the thesis is the questionnaire obtained from the propriety and the possibility of constituent has been assessed by the 5 savants with their questionnaire's assessments The statistics used to analyses the data as an index of item – objective congruence (IOC), percentage value, average, standard deviation, Pearson's correlation coefficient values, the α -Coefficient by Cronbach, PNI Modified and analysis's content.

The results were concluded as follows 3 periods, the constituent of the ways to develop of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC), Secondary of Educational Service Area Office Region 21, which consists of the actual, the problem and the requirement, the achievement of the school supervision. The results revealed that the prosperity has been good. Second, the actual and desirability of the ways to

develop of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC), Secondary of Educational Service Area Office Region 21. The results revealed that the requirement has been excellent. Third, the Ways to develop and best practice of the School Supervision by the Professional Learning Community (PLC), Secondary of Educational Service Area Office Region 21. The results revealed that the propriety and the possibility of constituents have been excellent.

Keyword: Developmental guidelines, internal supervision, professional learning

ภูมิหลัง

การนิเทศเป็นกระบวนการของการศึกษาที่มุ่งจะส่งเสริมให้การสนับสนุนและพัฒนามาตรฐานของการศึกษา โดยเฉพาะผู้นิเทศก็ต้องการความรู้ประสบการณ์ทักษะต่างๆ ในการนิเทศ ต้องการการสนับสนุนต้องการขวัญและกำลังใจ ต้องการความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขณะเดียวกันผู้รับการนิเทศก็ต้องการการดูแลเอาใจใส่ต้องการขวัญและกำลังใจและการสนับสนุนจากผู้นิเทศและผู้บริหารเช่นกันการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้บริหารตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาทักษะในวิชาชีพให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้สูงขึ้นซึ่งการช่วยเหลือดังกล่าวมีวิธีการหรือเทคนิคต่างๆ มากมายซึ่งผู้ทำการนิเทศการศึกษาจำเป็นต้องฝึกฝนเรียนรู้ศึกษาค้นคว้าให้เกิดความชำนาญเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายภารกิจและบทบาทของผู้นิเทศการศึกษาจะประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายได้รับการเชื่อถือศรัทธาและการยอมรับจากผู้รับการนิเทศมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถความชำนาญ ประสบการณ์ตลอดจนเทคนิคของผู้นิเทศการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ (วรรัตน์พร สุขอนันต์, 2550, หน้า 1-5)

การนิเทศภายในเป็นกระบวนการดำเนินงานภายในโรงเรียน ที่จะพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการนิเทศภายในต้องตั้งอยู่บนหลักการด้านวิชาการ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ทั้งด้านความคิดเห็นและการกระทำ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูมีประสบการณ์ ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตร สิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการพัฒนาครู คือ การนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะครูร่วมมือกัน ค้นหาหรือสืบข้อมูลที่จะนำมาพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายในจะทำให้ครูรู้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และทำให้มีบรรยากาศการนิเทศเป็นกันเอง รู้ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขได้ตรงจุด และสามารถติดตามผลได้ตลอดเวลา การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูที่ผู้บริหารมอบหมายดำเนินการ โดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจประสานงาน และใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม กำหนดให้การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่องถูกต้อง และครบกระบวนการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป และถือเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องหาทางแก้ไขและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และเกิดความร่วมมือร่วมใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรทุกคนในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 179 – 180)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน ให้โรงเรียนได้พัฒนาการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและ มาตรฐานสากล รับผิดชอบดูแลสถานศึกษา จำนวน 56 โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแล สนับสนุน ให้คำปรึกษา ส่งเสริมและประสานงานให้ข้าราชการครูในสังกัดสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมการนิเทศกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลดีแก่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการ กิจกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการเรียน การสอนได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเท่าเทียมกันโดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยให้ศึกษานิเทศก์ รับผิดชอบ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนที่รับผิดชอบ และยกระดับคุณภาพกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่รับผิดชอบ โดยกำหนดภารกิจหลักในการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ตามนโยบายการขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษารอบ 2 (พ.ศ. 2552-2561) และตามแผนงานโครงการเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิต และแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2557 ปัจจุบันสภาพปัญหาของการนิเทศภายในโรงเรียนยังมีปัญหาหลายประการที่ทำให้ การนิเทศไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สรุปว่า การกำหนดนโยบายการนิเทศไม่สอดคล้องกับนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานศึกษานิเทศก์ โรงเรียนไม่มีการ ผูกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ แนวทางและเทคนิคการนิเทศภายใน ครูขาดสัมพันธที่ดีในการปฏิบัติงาน ไม่ยึดหลักการทำงานเป็นทีมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการนิเทศ ขาดเป้าหมายของการนิเทศที่ชัดเจนจึงไม่มีการประเมินผลการนิเทศเพื่อการปรับปรุงพัฒนา

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหา และความสำคัญของการนิเทศภายใน จึงได้มีแนวคิดในการ พัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาและนำแนวทางการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพอันจะเป็นกระบวนการในการบริหารจัดการทางวิชาการที่จะช่วยสนับสนุนและเสริมสร้างการจัดการศึกษา สามารถที่จะดำเนินการจัดการนิเทศการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนต่อไป และส่งผลดีต่อคุณภาพ การบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียน ให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพื่อเป็นข้อมูลและเป็นทางเลือกสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 21 นำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศภายในของ โรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีอะไรบ้าง
2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นอย่างไร

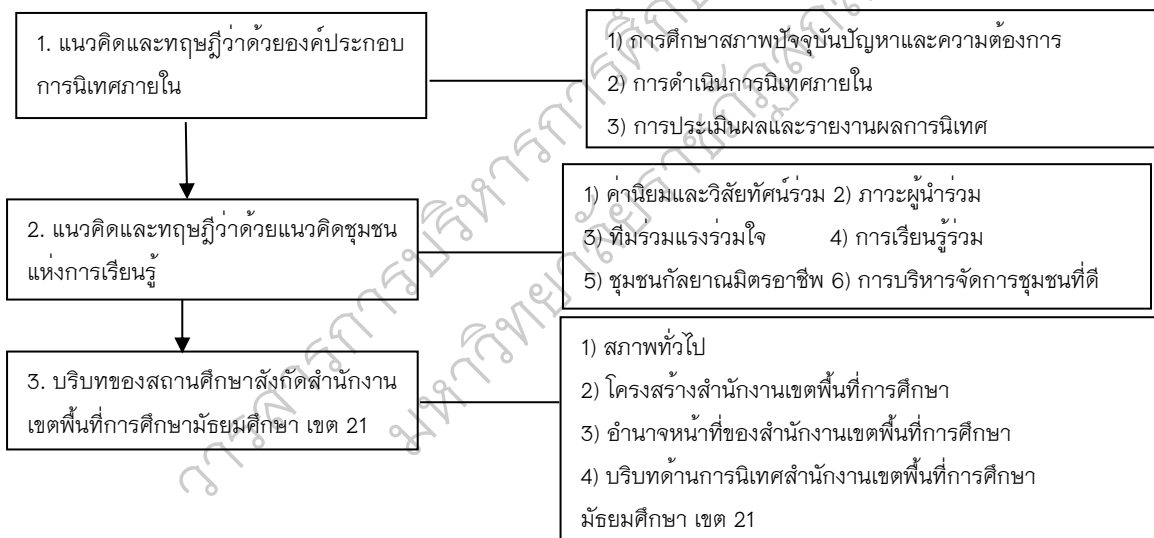
3. แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้ศึกษา สังเคราะห์เอกสารและทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้
 ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบองค์ประกอบ การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชน

การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการและ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 56 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 560 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการและ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 230 คน กำหนดสัดส่วนและทำการสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ตามตารางของ Krejcie and Morgan ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม

ระยะที่ 3 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทางโดยประเมินความเหมาะสม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

1.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การศึกษา สถานภาพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert Type แบ่งเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอำนาจจำแนกทั้งฉบับระหว่าง 0.36 – 0.89 และมีความเชื่อมั่น .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบประเมินให้กับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองและติดต่อบรรณกัณฑ์ประเมินคืนด้วยตนเอง

ระยะที่ 2

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ จำนวน 230 ฉบับ และนัดหมายเพื่อขอรับคืนภายใน 3 สัปดาห์

ระยะที่ 3

ได้จากการใช้แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบประเมินด้วยตนเอง กำหนดเวลารับแบบประเมินคืนและไปรับแบบประเมินคืนด้วยตนเองอีกครั้ง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน โดยคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมิน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

ระยะที่ 2

วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาความถี่ และค่าร้อยละ และแปลความหมายของคะแนนผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์

ระยะที่ 3

ข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยกรอกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูปใช้คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาโดยวิธีพรรณนาเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สรุปผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การดำเนินงานการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ พบว่ามีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ทั้ง 3 ด้าน

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติมาก การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่ามีระดับความต้องการและสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าแนวทางการพัฒนาการนิเทศโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การดำเนินงานการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบการนิเทศภายใน และศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี หลักการ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการนิเทศภายใน จากการศึกษาคณะกรรมการและขั้นตอนการนิเทศภายใน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการนิเทศภายในของ Harris (1985, pp. 14 – 15); สัจด์ อูทรานันท์ (2545, หน้า 16); อุทัย บุญประเสริฐ (2548, หน้า 80); ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536, หน้า 10); สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2548, หน้า 20); ชารี มณีศรี (2548, หน้า 27–28); คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ กรมวิชาการ (2543, หน้า 17–18); สมเดช พิณจสกุล (2544, หน้า 7); กรองทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 4); กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 137); ชนิดา ยินดีเขต (2550, หน้า 30) และประยุกต์ใช้กับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยสังเคราะห์องค์ประกอบที่เหมือนกันเข้าด้วยกัน หัวข้อที่ต่างกันมาจัดลำดับความสำคัญตามขั้นตอน เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย นำมาประกอบเป็นแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้กับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งพบว่าองค์ประกอบของแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้กับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อส่งเสริมการสอนของครูให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การนิเทศการสอนช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการสอน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน ซึ่งองค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการนิเทศภายในโดยใช้กับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้ 1) การดำเนินงานการนิเทศ 2) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 3) การประเมินผลการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันเป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษาการนิเทศภายในเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่เนื่องจากสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้บทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และบุคลากรในสถานศึกษามีงานประจำค่อนข้างมากจึงทำให้การดำเนินการนิเทศภายในขาดความต่อเนื่องส่งผลให้สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญากาญจ์ ศรีเนตร (2558, หน้า 118) พบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยพงษ์ศักดิ์ ทองไชย (2558, หน้า 88) พบว่า สภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แจ่มนภา ล้ำจุมจัง (2559, หน้า 112) พบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าสภาพปัจจุบันการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับปานกลาง

การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2) การประเมินผลการนิเทศ 3) การดำเนินงานการนิเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความต้องการการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีความต้องการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในมากที่สุด ซึ่งการนิเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่เนื่องจากมีความต้องการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมากที่สุดแต่เนื่องจากผู้บริหารและครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายใน ซึ่งการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในในครั้งนี้เป็นการช่วยกระตุ้นให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าปรับปรุงแนวทางการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและกระตุ้นให้เกิดเครือข่ายการทำงานด้านการร่วมมือการดำเนินการนิเทศภายในให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนอกจากนั้นยังทำให้ผู้รับการนิเทศได้แนวทางในการปรับปรุงวิธีการเตรียมสื่อการสอนที่ดีขึ้นและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของวาริ ฎุแบ่ง (2559, หน้า 102-103) พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบที่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ญัฐชานา สหุณิล (2559, หน้า 131-132) พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบที่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดการนิเทศแบบที่เลี้ยง และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การประเมินการนิเทศแบบที่เลี้ยง

3. แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการและความจำเป็นของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีค่าดัชนีความต้องการแบบปรับปรุง และลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การประเมินผลการนิเทศ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การดำเนินงานการนิเทศ จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา นวัตกรรม การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งเป็นที่ยอมรับด้านการนิเทศ เพื่อหาแนวทางการพัฒนา พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาครอบคลุมขั้นตอนการนิเทศภายใน 3 ด้าน คือการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และการประเมินผลการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ขั้นที่มีคะแนนสูงสุดคือ การดำเนินงานการนิเทศ ลำดับรองลงมา คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และการประเมินผลการนิเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารและคณะครูควรวางแผนในการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้ครอบคลุม เพื่อให้การนิเทศภายในบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

1.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ควรส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนมีการนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากขึ้น เพื่อเป็นการร่วมมือในการแก้ปัญหา พัฒนาองค์กร

1.3 ผู้บริหารควรนำแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไปพัฒนา และปรับปรุงใช้ในการนิเทศให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.2 ควรวิจัยการประยุกต์ใช้แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในแต่ละกลุ่มงานเพื่อเพิ่มโอกาสให้การบริหารงานของสถานศึกษาเป็นองค์กรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ และได้มาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- แจ่มนภา ล้ำจุมจัง. (2559). แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชฎาภาญจ์ ศรีเนตร. (2558). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนิดา ยินดีเขต. (2550). การพัฒนาการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน. พระนครศรีอยุธยา: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.
- ณัฐชนา สหุณิล. (2559). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงษ์ศักดิ์ ทองไชย. (2558). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรณพร สุขอนันต์. (2550). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในตามแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ตถาตพลับลีเคชั่น จำกัด.
- วาริ ภูแปง. (2559). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สังต์ อุทรานันท์. (2545). การนิเทศการศึกษา: หลักการทฤษฎี และปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม หนวยศึกษานิเทศก์.
- สุวิมล รวงวานิช. (2550). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- โสภณ ทองจิตร. (2554). รูปแบบในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- Harris, Ben M. (1995). *Supervision in Education*. 3rd ed. Englewood Cliff New Jersey : Prentice – Hall. Inc.